

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СВІТОВОГО РИНКУ СТРАХУВАННЯ

*КАРНАУШЕНКО А.С., К.Е.Н.,
ХЕРСОНЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ*

Страховий ринок є одним із найбільш динамічно розвинених світових ринків капіталів, що характеризується специфічним предметом ринкових відносин його учасників. В понятті страхування є безліч підходів до його трактування, на зміст поняття вплинула досить тривала історія розвитку інституту страхування, його активну підтримку урядами різних країн, а також елементи страхових відносин супроводжували господарську діяльність людини починаючи з перших товарних відносин. Деякі науковці вважають, що при формуванні більш загального визначення поняття дефініції «страхування» втрачається глибина розкриття всіх проявів цієї категорії, адже відносини, які виникають між учасниками соціально-економічних систем не передбачають попередніх платежів та мають характер страхового забезпечення.

Науковці виділяють два підходи до трактування суті поняття «страхування» (рис. 1).

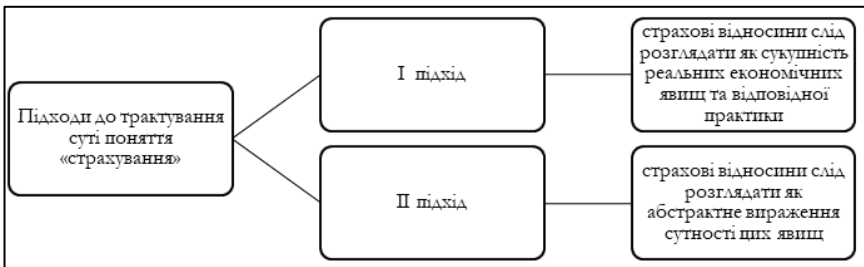

Рис. 1. Підходи до трактування суті поняття «страхування»

В українському законодавстві є наступне визначення страхування: «Страхування – це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та

доходів від розміщення коштів цих фондів» [1] Як зазначає С.І. Дробязко: «З прийняття основного закону щодо страхових відносин в Україні пройшло майже 22 роки, тому для подальшого дослідження термін «страхування» потребує певного уточнення, у зв'язку різноманіттям термінології в науковому середовищі серед вітчизняних і зарубіжних дослідників, законодавчому полі, нормативно-правових актах страховиків» [2].

Але в науковій літературі можна зустріти наступне узагальнене визначення дефініції «страхування»: «сукупність замкнених перерозподільних відносин між суб'єктами страхової діяльності з приводу утворення та витрачання фонду грошових коштів (страхового фонду) з метою забезпечення безперервності суспільного відтворення та створення необхідних умов розвитку особистості при настанні несприятливих подій» [3].

Різноманітність підходів до визначення сутності страхування вказує на те на скільки різноманітні прояви страхування, адже інститут страхування впливає на різноманітні сфери соціально-економічної системи кожної країни. При цьому можна припустити, що в межах одного емного визначення сутності страхування розглядати всі його прояви є доволі складно. Наприклад, страхування може одночасно виступати як засіб відшкодування прямої шкоди, як засіб майбутнього матеріального забезпечення, та як джерело фінансування реального сектора економіки [4, 5].

Однією з головних рис розвитку світової економіки на сучасному етапі є швидкі темпи глобалізаційних процесів. Найчастіше термін «глобалізація» використовується разом з поняттям «світова економіка», можливо також виокремити політичний, культурний, комунікаційний аспекти глобалізації. Таким чином, глобалізаційні процеси виходять за економічні рамки і охоплює майже всі сфери діяльності.

Сучасна фінансова система складається з національних фінансових ринків (що включають страхові). Одним із результатів глобалізації є зближення, конвергенція фінансових систем та глобалізація міжнародних ринків. Так, міжнародний страховий ринок може розглядатися як сукупність економічних відносин між його учасниками щодо трансграничних угод купівлі-продажу страхових послуг. Об'єктивною передумовою, що визначила глобалізацію світового ринку страхових послуг, став розвиток та поглиблення міжнародного поділу праці. У цілому глобалізаційні процеси переважають у всіх галузях, означає інтернаціоналізацію економіки, злиття ринків, концентрацію капіталу, створення загальних умов законодавчої бази бізнесу.

Сьогодні на світовому ринку відбувається посилена інтеграція страхування як наслідок глобалізаційного процесу, тому розробляються загальні умови страхування та перестраховування. Важливу роль в запозиченні механізмів страхування відіграють різні партнери страхових компаній до яких відносять перестраховиків, аварійних комісарів та асистентські служби [4, 6].

Процеси глобалізації світових фінансових ринків тягнуть за собою ризики, які пов'язані з неконтрольованим рухом капіталу, транскордонними торговими операціями, розподілом та перерозподілом фінансових ресурсів між учасниками міжнародних економічних відносин. У зв'язку з цим значно зросла роль національного та міжнародного регулювання світового фінансового ринку в т.ч. і страхового. Основною причиною втручання держави в економічні відносини суб'єктів господарювання служать «ринкові провали», коли ринок без зовнішнього впливу, тільки за рахунок конкуренції, не може генерувати ефективні соціально-економічні рішення. Саме втручання держави потребує український страховий ринок.

Виділити універсальну загальноприйнятую модель розвитку страхового ринку у світі майже не можливо, адже кожна національна економіка унікальна та перебуває у постійному пошуку найбільш прийнятної моделі саме для конкретної держави, що поєднує саморегулювання ринку, державний вплив на нього та вільне функціонування ринкових суб'єктів. Для будь-якого ринку, співвідношення аспектів державного регулювання та саморегулювання залежить від стадії розвитку на якій знаходиться ринок і специфічних особливостей поведінки його учасників.

Гармонійне поєднання різних методів формує гарні умови інтенсивного розвитку страхового ринку. Сучасна українська практика формування інфраструктури ринку відображає посереднє втручання з боку держави разом із досить низькою активністю учасників ринку.

Центральне місце у системі регулювання страхового ринку будь-якої країни займають органи страхового нагляду, які мають статус державних органів виконавчої влади, функціонально відокремлені та поєднують функції регулювання та контролю страхового ринку. У різних країнах органи страхового нагляду можуть підпорядковуватися або вклучатися до структури різних відомств, проте при цьому вони мають достатній ступінь самостійності в прийнятті рішень. У багатьох країнах Європейського Союзу органи страхового нагляду інституційно

відокремлені та повністю незалежні, у тому числі у Франції (комісія страхового контролю), Німеччини (федеральне відомство з нагляду за страховою діяльністю) та Швеції (страховий інспекторат). У всіх регіонах діють відділи з нагляду за страховими операціями. У Великобританії ці функції покладені на департамент торгівлі, та промисловості, що входить до його складу, а страховий відділ веде регулюючу діяльність. У Канаді регулювання страхового ринку здійснюється структурами, підвідомчими міністерству фінансів.

Розвиток інформаційних технологій усуває або набагато зменшує тимчасові та географічні бар'єри між страховими компаніями та покупцем страхових послуг, що дозволяє відмовитися від особистого контакту, що збільшує попит на послуги страховиків, а споживач отримує більш високу корисність у розрахунку на одиницю витрат.

Проаналізувавши наукові джерела щодо теоретичних аспектів розвитку світового ринку страхування можна зробити висновок, що сутність поняття «страхування» характеризується різносторонньою складовою, бо поєднує в собі різні елементи такі як економічні, фінансові та правові. Отже, узагальнюючи різні визначення поняття «страхування», автор наукової роботи пропонує розглядати страхування як унікальну галузь економіки, яка пов'язана з розподілом та перерозподілом доходу, накопиченням, збільшенням та інвестуванням коштів в обєригання користувачів страхових послуг від несприятливої події, а також від їх негативних наслідків.

Література.

1. Про страхування. Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 10.01.2022).
2. Дробізько С.І. Теоретико-методичні аспекти страхового ринку в системі ринкової економіки. Ефективна економіка. 2018. № 6.
3. World insurance: the recovery gains pace. Swiss Re sigma. No 3/2021. URL: <https://forinsurer.com/files/file00707.pdf>
- 4 Світовий ринок страхування на кінець 2022 року перевищить \$7 трлн. Звіт Sigma Swiss Re. URL: <https://forinsurer.com/news/21/08/04/40140>
5. Карнаушенко А. С. Страхування в системі економічної безпеки аграрних підприємств. *Ефективна економіка*. 2021. № 8.
6. Боровік А.В., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Факторинг: сутність, види та його переваги в фінансовій діяльності. *Ефективна економіка*. 2021. № 11.